

РЕШЕНИЕ

№ 1263

гр. София, 05.03.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ ГРАДСКИ СЪД, ВЪЗЗ. II-Г СЪСТАВ, в публично заседание на седми февруари през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: Татяна Димитрова

Членове: Румяна М. Найденова
Цветина Цолова

при участието на секретаря Алина К. Тодорова
като разгледа докладваното от Румяна М. Найденова Въззивно гражданско дело № 20221100512668 по описа за 2022 година

Производството е по реда на чл. 258 - 273 ГПК.

Образувано е по две въззивни жалби, подадени съответно от Е. П. Ф. - К. и Б. М. Б., действащи чрез процесуалните си представители, срещу неблагоприятните за всеки от тях части от решение № 8932 от 04.08.2022 г., постановено по гр. д. № 13214/2021 г. по описа на Софийски районен съд, 42 с-в.

Е. П. Ф. - К. обжалва решението в отхвърлителната част, с която е отхвърлен предявеният от нея иск с правно основание чл. 45 ЗЗД срещу Б. М. Б. да ѝ заплати сумата над уважения размер от 5000 лева - обезщетение за неимуществени вреди, до пълния претендиран размер от 10000 лева.

Б. М. Б. обжалва решението в уважителната част, с която е осъден да заплати на основание чл. 45 ЗЗД на Е. П. Ф. – К. сумата от 5000 лева - обезщетение за неимуществени вреди.

Във въззивната жалба на Е. П. Ф. - К. се излагат подробни съображения, че решението в обжалваната част е неправилно, незаконосъобразно, необосновано. Моли се решението в обжалваната част да бъде отменено, а предявеният иск бъде изцяло уважен, като се присъдят направените пред въззивната инстанция разноси.

Във въззивната жалба на Б. М. Б. се излагат подробни съображения, че решението в обжалваната от него част е неправилно, незаконосъобразно, необосновано, постановено в

несъответствие със събраните доказателства и при съществени процесуални нарушения. Моли се решението в обжалваната част да бъде отменено, а предявеният иск срещу него да бъде изцяло отхвърлен, като се присъдят направените разноски по делото.

В установения от закона срок, съответно Е. П. Ф. - К. и Б. М. Б., действащи чрез процесуалните си представители, са депозирали отговори на въззивните жалби. В тях се излагат съображения за неоснователност на въззивната жалба на всяка от страните.

Софийски градски съд, като обсъди събраните по делото доказателства, становищата и доводите на страните, съгласно разпоредбата на чл. 235, ал. 2 ГПК, намира от фактическа и правна страна следното:

Жалбите са подадени в срока по чл. 259, ал. 1 ГПК и са процесуално допустими.

Първоинстанционното решение е валидно и допустимо, налице е постановен диспозитив в съответствие с мотивите на решението. При произнасянето си по правилността на решението съгласно чл. 269, изр. второ от ГПК и задължителните указания, дадени с т. 1 от ТР № 1/09.12.2013 г. по т.д. № 1/2013 г. на ОСГТК на ВКС, въззивният съд е ограничен до релевираните във въззивната жалба оплаквания за допуснати нарушения на процесуалните правила при приемане за установени на относими към спора факти и на приложимите материално правните норми, както и до проверка правилното прилагане на релевантни към казуса императивни материално правни норми, дори ако тяхното нарушение не е въведено като основание за обжалване.

Относно правилността на първоинстанционното решение въззивният съд намира част от наведените с въззивната жалба на Б. доводи за основателни.

Предпоставките за ангажиране на деликтната отговорност при основния състав на непозволеното увреждане, са уредени в чл. 45 от ЗЗД и изискват да се установи: осъществяване на поведение, което противоречи на конкретно нормативно задължение или на общата забрана да се вреди другиму, настъпване на конкретния твърдян в исковата молба вредоносен резултат и наличието на пряка причинно-следствена връзка между настъпването на вредата и поведението на деликвентна.

Основният обективен елемент от горепосочените правопораждащи фактически състави на деликтна отговорност е извършване на противоправно деяние т.е. такова действие или бездействие, което обективно да води до накърняване на защитен от закона правен интерес, субективно право или правнозначима ценност от категорията на естествените права. В разглеждания случай ищецът се позовава на увреждащо поведение на ответника, изразяващо се в разгласяване на позорни обстоятелства. Ищцата твърди да е претърпяла вреди от следното изказване на ответника: „...вчера си е подала оставката. Кога, когато вече всичко, което я е интересувало в МВР и службите го е взела, за да информира този, който я е пратил там. Нямахме друго обяснение. Аз нямам друго обяснение.“

Видно от приетата СТЕ, аудиограмата на записа е „...вчера първата оставка вече дойде – началник кабинета на вътрешния министър, който той се обиди на журналистите, че го питали „Кой назначи началника на кабинета ?“ и вчера си подаде оставката. Ето защо, може да се приеме, че изказването се отнася именно до ищцата, макар и същата да не е посочена като име. Преценката за адресата на изявлението следва да се направи не само

чрез посочване на имената му, а и по друг начин, ако описанието е такова, позволяващо да бъде възприето, че се отнася до конкретна личност. В настоящия случай в изявлението се говори за „началника на кабинета” и се посочва, че предишния ден си е подала оставката. Длъжността началник на кабинет се изпълнява винаги от едно лице. Ищцата е била назначена на тази длъжност от началото на м. юни 2021 г., като на 02.06.2021 г. си е подала оставката. Интервюто е проведено на 03.06.2021г., поради което съдът приема, че адресат на изявлението е Ф. – К..

Основателни са обаче останалите изложени във въззивната жалба оплаквания.

По принцип, изказването на мнение чрез слово - писмено или устно, е конституционно гарантирано право на всеки гражданин, закрепено в чл. 39, ал. 1 от Конституцията на РБ (КРБ), като правото на мнение не е абсолютно. Ограничаването на правото да се изразява мнение, с оглед високата обществена значимост и интензитет, е допустимо по изключение и само, за да се осигури защита на конкуриращ интерес и право и с цел охраната на други, също конституционно защитени права и интереси, и може да става единствено на основанията, предвидени в КРБ (чл. 39, ал. 2 от КРБ и чл. 10, ал. 2 от ЕКЗПЧОС). Не се допуска ограничаването със закон на други, извън посочените в чл. 39, ал. 2 и чл. 57, ал. 2 КРБ основания. Съгласно посочените текстове, свободното изразяване на мнение не може да се използва за накърняване правата и доброто име на друго и за призоваване към насилствена промяна на конституционно установения ред, към извършване на престъпления, към разпалване на вражда или към насилие над личността. Чрез публичното слово лицата упражняват основното си защитено от конституцията право на мнение и реализират свободата си на изразяване на възгледи и идеи.

В разпоредбата на чл. 32, ал. 2 от Конституцията на РБ се съдържа установената изрична забрана – правото на свободно изразяване на мнение да се използва за накърняване на правата и доброто име на друго. Сред ценностите, чиято закрила е основание за ограничаване на правото на свобода на изразяване на мнения, Конституцията посочва присъщите на всяка личност права на чест, достойнство и добро име. Те именно са обект на посегателство при нанасяне на обидата (умишленото унижаване достойнството на дадено лице посредством неприлично отнасяне с него) и на клеветата (съзнателното разгласяване на неистински позорни обстоятелства за дадено лице или приписване на престъпление другиму). Именно по споменатата причина, гражданската отговорност за обида и за клевета са нормативно установен механизъм за защита на честта, личното достойнство и доброто име, а механизма за реализиране на деликтна отговорност предполага известно ограничение на правото на свобода при публично изразяване на мнения и оценки.

Правото на изразяване на мнение, включва правото да се съобщават достоверни факти и правото да се дадат оценки за тези факти. В настоящия случай страните не спорят относно обстоятелството, че ищцата си е подала оставката на 02.06.2021г. В останалата част от изявлението „когато вече всичко, което я е интересувало в МВР и службите го е взела, за да информира този, който я е пратил там. Нямаше друго обяснение. Аз нямам друго обяснение” настоящия състав приема, че ответникът е изразил свое мнение и оценка – „Аз нямам друго обяснение”.

Мнението може да се разпространява свободно - когато не се касае за превратно упражняване на право по чл. 39, ал. 1 от Конституцията на РБ тоест, когато свободата на мнение не е използвана, за да се увреди доброто име на друго. Свободата на изразяване на мнение е изключена в случаите, визирани в чл. 39, ал. 2 от Конституцията на РБ (виж напр. Решение по гр.д. № 5059/2008 г. на ВКС, I г.о.), макар в средствата за масова информация да могат да се разпространяват правомерно свои или чужди оценъчни съждения.

Негативните оценки за опредЕ. личност, открояваща се по една или друга причина в

обществения живот, не поражат отговорност, ако те не засягат достойнството на личността, т.е. ако не осъществяват обективните предпоставки на обида или състава на клеветата (виж напр. Решение № 253 от 29.01.2014г. по гр.д. № 1251/2012г. на III г.о. при ВКС).

Не е противоправно поведението при изказани мнения с негативна оценка, които пряко или косвено засягат конкретно лице, когато името му се коментира във връзка с обществен въпрос, свързан с неговия пост, дейност или занятие (Решение по гр.д. № 1438/2009 г. на ВКС, III г.о.).

Оценъчните съждения не могат да се проверяват за тяхната вярност - те представляват коментар на фактите, а не възпроизвеждане на обстоятелства от обективната действителност. За вярност могат да бъдат проверявани единствено фактическите твърдения. Не могат да бъдат споделени доводите на ищцата, че изказването „когато вече всичко, което я е интересувало в МВР и службите го е взела, за да информира този, който я е пратил там” представлява набездаване в извършване на престъпление – предаване на класифицирана информация. Такова твърдение не се съдържа в изказването, нито може да се извлече в смисъла, влаган от ищцата.

За разлика от фактите, които имат обективно изражение в действителността, мнението и оценката на фактите и обстоятелствата не подлежат на проверка за истинност или не. Следователно, те не могат да бъдат средство за осъществяване на изпълнителното деяние на клевета и не представляват противоправно деяние. За разлика от мненията и оценките позорящите факти трябва обективно да са заявени от дееца като реално съществуващи, за да се преценяват евентуално като позорящи, ако са неистински, а не да се извеждат като форми на субективна психическа дейност на лицето, което ги изразява.

Следва да се разграничава принципното схващане за свободата на изразяване на мнение, респ. правото на изразяване на лична позиция от разгласяването на позорни обстоятелства. Предмет на клеветнически твърдения могат да бъдат единствено факти с конкретно съдържание, които носят информация за конкретно определено обстоятелство или за конкретизирано явление, което трябва да предизвиква от гледище на общоприетия морал и добри нрави безусловно отрицателна оценка на обществото, или да приписва извършването на престъпление. Разгласяването на позорно обстоятелство е част от средството за извършване на деянието, но то трябва да бъде факт, а не съждение върху факти, което съждение не подлежи на проверка за истинност, защото е продукт на мисловна, умозаключителна дейност. Несъмнено, единствено позорният факт обосновава отрицателни изводи в обществото за пострадалия, защото води обективно до засягане на неговото достойнство, неговия авторитет пред обществото (обществената оценка на околните за него). Следователно, за да е налице клевета, средството на клеветата трябва да е факт, а не да е оценка, мнение, критика на факт. Когато едно лице изнася публично, пред обществото засягащи достойнството на друго лице факти, те трябва да отговарят на обективната действителност. Това не важи за мненията, тъй като те не могат да бъдат достоверни или не, като правно значение оценките имат само ако са обидни, т. е. ако накърняват честта, самооценката за обществената ценност на личността като съвкупност от физически и духовни качества.

Разпоредбата на чл. 10, т. 1 КЗПЧОС прокламира свободата на изразяването на мнения, включително разпространяването на информация и идеи без намеса на държавните власти. Нормата обаче не дава право да се разпространяват неверни факти, нито да се засяга достойнството на други лица, а осигурява свободната оценка на фактите и възможността тя да се отстоява. Следователно, материалноправните предели, до които се простира тази свобода, се определят от възможността да бъдат засегнати неоправдано честта и достойнството на гражданите. Те не могат да използват правото за свободно разпространение на информация, за да нанасят обиди и да клеветят. Когато при

упражняването на това право се накърнява достойнството или честта на другото, лицето, което е нанесло обида или е изрекło клеветническо твърдение, отговаря за причинените вреди. В настоящия случай, СРС правилно е приел, че не е налице обида или клевета. Настоящият състав обаче не споделя изводите, че е засегнато доброто име и достойнството на лицето, доколкото както беше посочено по – горе, казаното представлява мнение и оценка на факти.

Ако са разпространени оценъчни съждения, те не подлежат на проверка за вярност – те съставляват коментар на фактите, а не възпроизвеждане на обстоятелства от обективната действителност /правно значение оценките имат само ако са обидни, което в настоящия случай не е налице/. За вярност могат да бъдат проверявани само твърденията за конкретни факти, доколкото позорят адресата. Оценките, направени при спазване на ограниченията по чл. 39, ал. 2 КРБ, колкото и негативно да са натоварени, не пораждат отговорност за лицето, което ги дава, като тяхната вярност или невярност не може да бъде проверявана - те представляват коментар на фактите, а не възпроизвеждане на обстоятелства от обективната действителност. Съжденията на дадено лице могат да ангажират отговорността му само ако изразяването им обективно нанася обида на адресата. (в този смисъл решение № 62 от 06.03.2012 г. по гр. д. № 1376/2011 г., Г. К., IV Г. О. на ВКС; решение № 253 от 29.01.2014 г. по гр. д. № 1251/2012 г., ГК, III ГО на ВКС). /в този смисъл и Решение № 62 от 06.03.2012 год. на ВКС по гр. дело № 1376/2011 год., IV г. о, ГК, Решение № 85 от 23.03.2012 год. на ВКС по гр. дело № 1486/2011 год., IV г. о, ГК, Решение № 278 от 27.11.2019 год. на ВКС по гр. дело № 1140/2019 год., III г. о., ГК, Решение № 213 от 26.01.2021 год. на ВКС по гр.дело № 970/2020 год., IV г. о, ГК, Решение № 253 от 29.01.2014 год. на ВКС по гр.дело № 1251/2012 год., III г. о., ГК, Решение № 129 от 11.08.2020 год. на ВКС по гр.дело № 2704/2019 год., IV г. о, ГК, Решение № 116 от 24.07.2020 год. на ВКС по гр.дело № 1960/2019 год., IV г. о, ГК.

Настоящият съдебен състав счита, че съдържанието на процесните изявления на ответника не е клеветническо и обективно не съставлява обида. Те представляват обобщен коментар на факти с негативен оценъчен характер и са мисловно отражение на личната позиция на ответника. Както вече бе посочено, оценъчното съждение, мнението, интерпретацията може да са пристрастни, негативни, но не са факти, поради което не могат да бъдат подлагани на проверка за вярност. В случая изказаното от ответника мнение не следва да се квалифицира като засягащо достойнството на ответника, тъй като не цели единствено да го опозори. Неговата оценка е резултат от субективни процеси на мисловен анализ, тълкуване на информацията и лични впечатления. Негативното внушение по отношение на личността на ищеца не е направено нито в недопустима форма /използваните изрази не надхвърлят добрия тон/, нито самоцелно, за да бъде увреден. Следователно не са превишени ограниченията по чл. 39, ал. 2 от Конституцията на РБ на правото да се изразява мнение.

В заключение, настоящият състав намира, че мненията и оценките на ответника не подлежат на проверка за вярност, тъй като те представляват само коментар на факти, случили се в обективната действителност и изразяват неговата гледна точка по коментираните въпроси. Те могат да ангажират отговорността на лицето, което ги прави, само ако реално представляват обида или клевета. Разграничителният критерий между деянията, съставляващи обида и клевета съгласно НК, е характерът на информацията отнасяща се до засегнатото лице. При обидата деецът дава своя негативна оценка за личността на пострадалия под формата на епитети, квалификации, сравнения и пр., които по своето съдържание засягат честта и достойнството на адресата и се обективират с такава цел. При клеветата не се дава личностна оценка на пострадалия, а се разпространяват позорни обстоятелства за честта му, които не са истински или му се преписва престъпление, което не е извършил. От приетите пред СРС доказателства, не се установява ответникът, чрез изказаното от него мнение, да е целял да накърни честта, достойнството и доброто име

на ищцата.

В изказванията на ответника не се изнасят или разгласяват позорни, унижителни или накърняващи честта и достойнството на ищеца обстоятелства, по смисъла вложен в закона. Изказванията представят гледната точка на ответника и представляват изводи, коментари, мнения, оценъчни съждения и субективна интерпретация на възприети от страна на ответника факти и обстоятелства. В този контекст въззивният състав намира, че изявленията на ответника са израз на правото му свободно да изразява собствено становище по определени въпроси от обществено значим интерес.

Не на последно място следва да се има предвид и, че допустимите граници за критика на публичните, в сравнение с частните лица, са много по - широки. Тази концепция е възприета в практиката на ЕСПЧ, като в мотивите към решение по дело *Castells v. Spain*, е прието, че ограниченията в критиката към лица, действащи в обществено качество са много по-несъществени от тези спрямо частни лица.

В решение по делото „Де Х. и Г. срещу Б.“ и делото „Х. срещу О. кралство“, Европейският съд по правата на човека приема, че „свободата на изразяване на мнения е приложима не само по отношение на информация или идеи, които се възприемат благоприятно или се разглеждат като безобидни или неутрални, но също така и за изявления, които се възприемат като оскърбителни, шокиращи или смущаващи от държавата или от част от обществото. Съобразно стандартите, установени с Конституцията на Република България и практиката на ЕСПЧ, следва да се търси балансът между правото на свободно изразяване на мнение, обществения интерес и необходимостта от защита на правото на чест, достойнство и доброто име. В тази посока най-важният критерий е доколко конкретното изразяване на факти, мнение и критика е обществено значимо и необходимо срещу това, дали то се използва целесъобразно за накърняване на правата и доброто име на друго, като границите на приемливата критика по отношение на политик, действащ в качеството на обществена или държавна фигура са значително по-широки, в полза на обществения контрол и политическия дебат.

ВКС в решение № 110 от 25.05.2017 г. по гр. д. № 2808/2016 г., г. к., IV г. о. приема, че „политиците са приели доброволно една публична роля, която изисква от тях да подлагат на критика поведението и действията на другите политически субекти и държавни органи, като по този начин ги контролират в интерес на обществото, което предполага да са в и по-голяма степен настоятелни, настъпателни и безкомпромисни. Те, от своя страна, съзнателно и неизбежно се излагат на близкото наблюдение и критика на своите политически опоненти, на журналисти и на цялото общество, което налага и да проявяват по-висока степен на толерантност, да са готови да бъдат обект на оценка и критика в по - висока степен от частните лица, включително чрез използване на различни художествени езикови и изразни похвати“.

Като съобрази изложеното в съвкупност, въззивният съд намира, че не се установяват осъществени противоправни деяния от страна на ответника спрямо ищцата, в резултат на който да се ангажира деликтната му отговорност за обезщетение за неимуществени вреди.

Поради несъвпадане на крайните изводи на настоящия състав с тези на първоинстанционния съд, решението следва да се отмени в оспорената уважителна част и исковете по чл. 45 ЗЗД - да се отхвърлят изцяло.

По разноските:

Предвид промяна в изхода от спора, решението следва да се отмени и в частта, в която в тежест на ответницата са присъдени разноски пред СРС.

В проведеното пред СГС заседание процесуалният представител на ответника

изрично заявява, че не претендра разноси, поради което такива не се присъждат в негова полза.

Воден от изложеното, съдът

РЕШИ:

ОТМЕНЯ решение № 8932/04.08.2022г. на СРС, 42 с - в, постановено по гр. д. № 32142/2021 г., в частта, в която Б. М. Б., ЕГН *****, със съдебен адрес гр. София, НДК, Административна сграда, ет.17 е осъден да заплати на Е. П. Ф. – К., ЕГН *****, с адрес гр.София, ул.“*****“ №*****, на основание чл. 45 от ЗЗД сумата от 5000 (пет хиляди) лева, представляваща обезщетение за неимуществени вреди, включително и в частта за присъдените разноси в размер на 500 лв.

ПОТВЪРЖДАВА решение № 8932/04.08.2022г. на СРС, 42 с - в, постановено по гр. д. № 32142/2021 г. в останалата обжалвана част.

Решението може да се обжалва с касационна жалба пред Върховния касационен съд в едномесечен срок от съобщаването му на страните, при предпоставките на чл. 280 ГПК.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____